

Samenvatting Behoeftonderzoek A-, B- en C-jeugd

Aanleiding van het onderzoek

De KNHB heeft de doelstelling een leven lang hockey aan te bieden. Toch is de uitstroom onder jeugdleden groot. Wanneer we specifiek kijken naar kinderen tussen de 12 en 18 jaar (gemeten over de seizoenen 2012-2013 t/m 2017-2018), dan zien we het volgende:

- Al vanaf 12 jaar haken er meer kinderen af dan dat er bij komen;
- Het verschil tussen instromers en uitstromers neemt per leeftijdscategorie toe;
- De grootste piek van afhakende jeugd ligt bij 18 jaar: 25% van de kinderen tussen 12 en 18 jaar die stoppen met hockeyen doen dit wanneer zij 18 jaar zijn.

Er is sportbreed onderzoek gedaan naar de redenen waarom kinderen stoppen met sporten¹. Hockeyspecifiek onderzoek ontbreekt echter. Daarom heeft de KNHB een onderzoek opgezet naar de (hockey)behoefte onder de C-, B- en A-jeugd.

De grote uitstroom onder jeugdleden leverde twee vragen op:

1. *'Welke factoren zijn gedurende de hockeycarrière van invloed op de keuze om uiteindelijk te stoppen met hockey?'*
2. *'Wat maakt dat kinderen wél blijven hockeyen?'*

Die vragen wilden we beantwoorden door middel van een onderzoek onder pubers.

Methode van onderzoek

Het onderzoek dat de KNHB heeft uitgevoerd, bestond uit vier onderdelen:

1. Trendanalyse

We zijn gestart met een analyse van de reeds bekende cijfers over de in- en uitstroom van kinderen tussen de 12 en 18 jaar. Hierbij is zowel gekeken naar de data die sportbreed bekend is als naar hockeyspecifieke data.

2. Enquête onder hockeyers (N=1116) & ex-hockeyers (N=160)

Om beter inzicht te krijgen in de wensen en behoeften van de doelgroep hebben we vervolgens een online enquête uitgezet onder hockeyers en ex-hockeyers tussen de 12 en 21 jaar². Hierin hebben we uitgevraagd welke factoren positief dan wel negatief van invloed zijn op de hockeyervaring van de respondenten. Deze factoren waren in de enquête geclusterd in vier thema's, namelijk:

1. Team
2. Vereniging
3. Trainer/coach/begeleider
4. Hockeyaanbod

De enquête is tot stand gekomen op basis van informatie uit bestaande sportbreed onderzoek onder deze doelgroep.

3. Focusgroepen hockeyers

Naar aanleiding van de resultaten uit de enquête organiseerden we focusgroepen met pubers. Tijdens deze twee uur durende 'pizzasessies' gingen we met de pubers in gesprek, en zo dieper in op de thema's die in de enquête naar voren kwamen.

4. Marktanalyse

Ten slotte hielden we een marktanalyse naar bestaande initiatieven op sportverenigingen voor het binden van de doelgroep 'jongeren' (12-18 jaar). Binnen dit marktonderzoek keken we niet alleen naar hockeyverenigingen, maar ook naar verenigingen van andere sporten.

¹ Een uitgebreid overzicht van de informatie uit deze sportbrede onderzoeken is te lezen in het totale onderzoeksrapport

² De gehele vragenlijst is op te vragen bij Sophie Kustermans (marktonderzoeker KNHB): sophie.kustermans@knhb.nl

Resultaten uit de onderzoeken

Sportdeelname, instroom & uitstroom

Sportbreed

NOC*NSF analyseert jaarlijks de sportdeelname en het aantal lidmaatschappen per sportbond. Uit die cijfers blijkt dat het aantal lidmaatschappen bij sportbonden en het aantal kinderen dat regelmatig sport daalt, zowel onder de jongste jeugd (5 t/m 12 jaar) als onder de jeugd (13 t/m 18 jaar). De daling is het sterkst onder kinderen tussen 12 en 20 jaar.

Het percentage 13-18 jarigen dat lid is van een sportbond en regelmatig sport is sinds 2013 licht gegroeid. Ook het percentage 5-12 jarigen dat regelmatig sport steeg de afgelopen jaren ook licht, maar daarentegen was er onder 5-12 jarigen dat lid is van een sportbond juist een lichte daling te zien. In deze categorie zijn er dus meer kinderen gaan sporten, maar minder kinderen doen dit via een lidmaatschap bij een vereniging (en dus sportbond).

Hockeyspecifiek (onderzoek KNHB)

Het aantal spelende jeugdleden (12 t/m 18 jaar) nam de afgelopen zes seizoenen toe, maar die groei werd wel elk seizoen kleiner. De terugloop is deels te verklaren door het feit dat in- en uitstroomcijfers in deze categorie het afgelopen seizoen verder uit elkaar zijn komen te liggen: er zijn bij hockeyverenigingen minder jeugdleden tussen de 12 en 18 jaar ingestroomd, en juist meer jeugdleden in deze leeftijdscategorie uitgestroomd.

Dat het totaal aantal spelende jeugdleden toch (licht) is blijven groeien de afgelopen jaren, kan waarschijnlijk worden verklaard door de grote groep (jongste) jeugdspelers die lid blijft van hun vereniging en doorstroomt van de ene leeftijdscategorie naar de volgende. Zij vormen een grotere groep dan de in- en uitstromende jeugdleden.

Geslacht

Zowel bij jongens als meisjes in de leeftijd van 12 t/m 18 jaar is een terugloop in de ledengroei te zien. De impact van de meisjes op de terugloop is groter dan die van de jongens. Dit komt doordat de groep meisjes in absolute aantallen veel groter is, maar ook doordat het aandeel jeugdige vrouwelijke uitstromers ten opzichte van het totaal aantal jeugdige uitstromers de afgelopen jaren is toegenomen.

Leeftijd

De groei van het aantal spelende jeugdleden verschilt sterk per leeftijdscategorie. In de leeftijd van 12 t/m 15 jaar is een duidelijke afname in groei te zien (en zelfs een lichte krimp van de 12- en 13-jarigen in het laatste seizoen). Bij de leeftijden 16 t/m 18 jaar is de groei stabiel over tijd.

Ook met betrekking tot in- en uitstroom zijn er duidelijke verschillen te zien tussen de verschillende leeftijden:

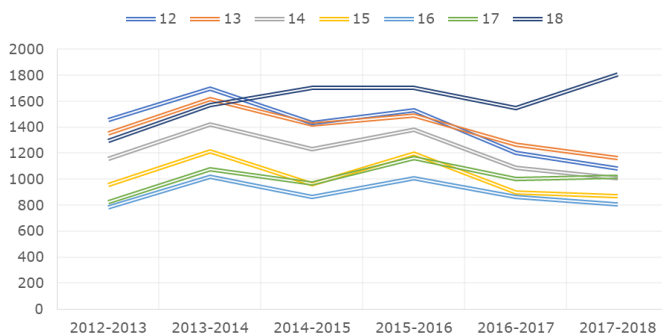
- De instroom neemt voor de leeftijden 12 t/m 14 jaar over de afgelopen zes seizoenen gestaag af. Het instroompatroon van de 15 en 16 jarigen is wat grilliger, maar laat ook een duidelijk vermindering zien tussen het seizoen 2011-2012 en seizoen 2017-2018. Het aantal instromers van 17 jaar schommelt ook behoorlijk, maar lijkt zich de laatste twee seizoenen te stabiliseren. Bij de groep 18-jarigen is een positieve tendens zichtbaar. Deze verschillende ontwikkelingen maken dat het aandeel van de verschillende leeftijdscategorieën in het totaal aantal instromers verschuift. Was het aandeel instromers van 12 jaar in het seizoen 2012-2013 nog het grootst, in 2017-2018 is zowel het aandeel van de 13- als de 18-jarigen groter;
- De uitstroom neemt sinds seizoen 2011-2012 voor alle leeftijdscategorieën toe, hoewel de groep uittrekkers van 12, 13 en 14 jaar zich de afgelopen twee seizoenen lijkt te

stabiliseren. De aantallen lopen per leeftijdscategorie verder op. Het grootste verschil in gemiddelde aantallen zit tussen de 16- en 17-jarigen.

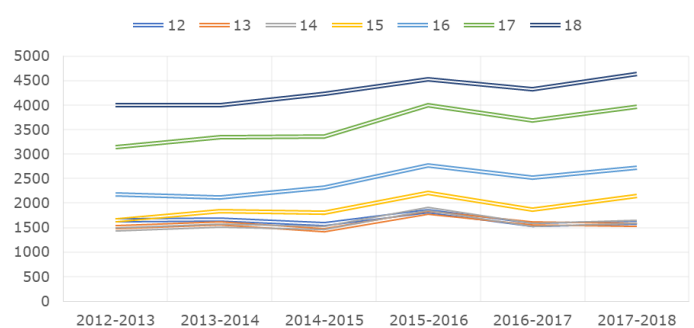
Het aandeel 17- en 18-jarigen uitstromers is de afgelopen jaren opgelopen naar 47%. Hierbij kwamen de 17- en 18-jarigen ook dichterbij elkaar te liggen.

- Het verschil tussen in- en uitstroom loopt sinds het seizoen 2013-2014 voor alle leeftijdscategorieën op. Daarnaast neemt dit verschil ook telkens per leeftijdscategorie toe. De enige uitzondering hierop vormen de 13-jarigen: hier is het verschil kleiner dan bij de 12-jarigen (volgorde: 13, 12, 14, 15, 16, 17, 18). Daarbij is in het seizoen 2017-2018 het verschil tussen de in- en uitstroom bij de 17-jarigen voor het eerst hoger dan het verschil bij de 18-jarigen.

INSTROOM JEUGDLEDEN OPGESPLITST PER LEEFTIJD

UITSTROOM JEUGDLEDEN OPGESPLITST PER LEEFTIJD

Leeftijd & geslacht

Er zijn relatief gezien weinig verschillen tussen mannen en vrouwen en de leeftijd waarop jeugdleden in- of uitstromen.

Districten

Hoewel de groei in alle districten terugloopt, lijkt die vooral af te nemen in de districten Zuid Nederland, Oost Nederland en Zuid-Holland. Aangezien de districten Zuid Nederland en Zuid-Holland tevens de twee grootste districten zijn, is het effect hiervan terug te zien in het totale ledenaantal van de KNHB.

In elk district daalt het aantal instromers en groeit het aantal uitstromers. Het effect van deze aantallen op het totaal aantal leden verschilt per district. Dit komt door het verschil tussen de instroomcijfers en de uitstroomcijfers: in sommige districten loopt dit aantal (relatief gezien) meer op dan bij andere districten (bijvoorbeeld in Noord-Holland).

Conclusie sportdeelname, instroom & uitstroom

Zowel sportbreed als hockeyspecifiek blijkt dat de leeftijd van invloed is op de sportdeelname. Met het toenemen van de leeftijd, neemt het aantal lidmaatschappen af.

Het totaal aantal kinderen tussen de 12 en 18 jaar dat lid is een van sportbond steeg de afgelopen jaren licht. Dit geldt ook voor het aantal jeugdleden tussen de 12 en 18 jaar van de KNHB.

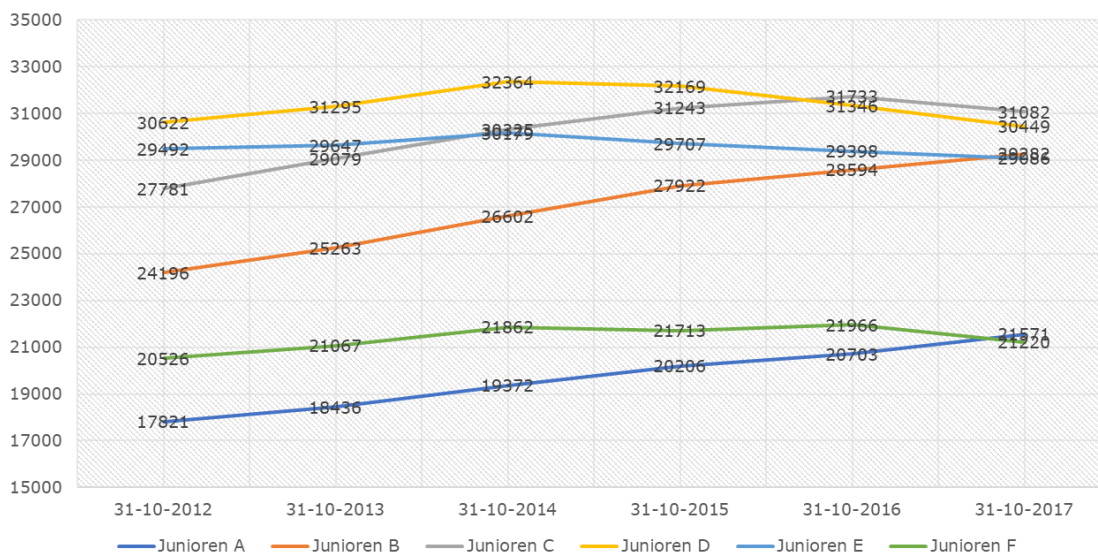
De mate waarin het aantal spelende jeugdleden groeit verschilt echter sterk per leeftijdscategorie. Hier wordt in de onderzoeksresultaten van NOC*NSF echter niet verder op ingezoomd, onderstaande cijfers zijn dus hockeyspecifiek:

- In de leeftijd van 12 t/m 15 jaar is een duidelijke afname in groei te zien (en zelfs een lichte krimp van de 12 en 13-jarigen in het laatste seizoen);
- In de leeftijd van 16 t/m 18 jaar is de groei stabiel over tijd.

Belangrijk hierbij is dat de daling van de groei bij de jeugdleden tussen de 12 en 18 jaar niet alleen te verklaren is op basis van de dalende instroom- en stijgende uitstroomcijfers in deze categorie. Een aanvullende verklaring hiervoor is te vinden in de cijfers van de jongere kinderen (onder de 12 jaar). Zij vallen in principe buiten de scope van dit onderzoek, maar zij blijken wel van grote invloed.

Het aantal kinderen in de E-jeugd (8 en 9 jaar) en D-jeugd (10 en 11 jaar) daalt al sinds 2014; zie onderstaande grafiek. Doordat het aantal kinderen in deze categorieën afneemt, stromen er automatisch ook minder kinderen door richting de C-jeugd en verder. De daling in aantallen per categorie zal daarom naar verwachting de komende jaren doorzetten naar de C-jeugd en verder (iets wat we al constateerden voor de 12- en 13-jarigen op basis van het laatste seizoen).

Ledenaantallen Jongste Jeugd & Jeugd

Het dalend aantal jeugdleden dat op 6-jarige leeftijd lid wordt van een hockeyvereniging, in combinatie met de dalende instroom- en stijgende uitstroomcijfers bij de oudere leeftijdscategorieën, geeft geen positief beeld voor de toekomst.

Sportbehoeften 12 t/m 18 jarigen

Sportbreed

Uit sportbreed onderzoek komt een aantal factoren naar voren die van invloed zijn op de sportdeelname van 12- tot 18-jarigen (Kenniscentrum sport, 2018³):

1. De individuele sporter moet een sportaanbod vinden dat bij zijn of haar intrinsieke motivatie past. Dat wil zeggen: wat zijn de drijfveren van de sporter, waarom sporten zij? Die drijfveren worden beïnvloed door de trainer/coach, actieve jeugdparticipatie en rolmodellen. Belangrijk om te weten is dat de meeste sporters sporten omdat ze er plezier in beleven;
2. De sociale omgeving is voor deze leeftijdscategorie van zeer grote invloed. Vrienden, teamgenoten, ouders, maar ook de trainer/coach oefenen invloed uit;
3. Sportinterne factoren zijn factoren waar de vereniging direct invloed op heeft. Denk aan de teamindeling, de trainings- en wedstrijdtijden, de accommodatie en sociale activiteiten op de vereniging;

³ <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=4588&m=1435148146&action=file.download>

4. Sportexterne factoren, zoals tijdsgebrek door school, bijbaantjes of andere hobby's, zijn moeilijk te beïnvloeden. Blessures vallen hier ook onder. Echter, aandacht geven aan geblesseerden en het ondersteunen in het revalideren kunnen van positieve invloed zijn op het behoud van sporters.

Ook zijn er in recentelijk uitgevoerd Europees onderzoek⁴ 14 tips geformuleerd welke moeten bijdragen aan het voorkomen van sportuitval onder jongeren:

1. *Autonomie*: Geef jongeren genoeg keuzevrijheid tijdens het sporten én op de vereniging;
2. *Zelfvertrouwen in eigen competenties*: Het is belangrijk dat jongeren vertrouwen hebben in zichzelf om uitdagingen in de sport aan te kunnen of om hun eigen gestelde doelen te bereiken;
3. *Verbondenheid*: Geef jongeren het gevoel dat ze deel uitmaken van zowel een team, als van de club;
4. *Positief leerklimaat*: Zorg ervoor dat wanneer jongeren zich inzetten, ze positieve feedback krijgen van (voor hen belangrijke) mensen zoals coaches, leeftijdgenoten of ouders. Het is voor de jongeren belangrijk dat de sportclub ieders bijdrage herkent en waardeert;
5. *Efficiënte tijdsindeling*: Jongeren delen hun tijd graag efficiënt in, ook waar het sport betreft;
6. *Kosten*: De kosten van sportdeelname mogen voor jongeren geen belemmering zijn;
7. *Duidelijke verwachtingen*: Jongeren hebben verschillende verwachtingen, afhankelijk van leeftijd, geslacht, cultuur en sociaaleconomische status;
8. *Clubwaarden*: Voor jongeren is het belangrijk het belang en nut van sport te begrijpen.
9. *Relatie tussen coach/trainer en sporter*: Jongeren hebben behoefte aan een effectieve en positieve relatie met hun coach of trainer;
10. *Betrokken omgang met andere sporters*: Laat spelers elkaar aanmoedigen en zorg ervoor dat jongeren niet gepest worden, of een te hoge druk op elkaar leggen.
11. *Support van ouders*: Zorg ervoor dat ouders en opvoeders hun kinderen ondersteunen en aanmoedigen bij sportdeelname;
12. *Preventiebeleid*: Richt het beleid van jouw club specifiek in op het voorkomen van sportuitval. Zorg dat je inzicht krijgt in de verschillende factoren die stoppen met sporten in de hand werken. En vraag ook aan de jongeren bij jouw club waarom ze blijven of vertrekken;
13. *Fysieke toegankelijkheid*: Maak het sportterrein veilig en makkelijk toegankelijk voor jongeren en hun familieleden[;];
14. *Gevarieerd sportaanbod*: Laat jongeren deelnemen aan sportactiviteiten waaraan zij plezier beleven op het niveau waarbij zij zich het prettigst voelen, zoals competitief of recreatief niveau. Bied jongeren – als het kan – verschillende mogelijkheden aan.

De best practices uit de sportbrede marktanalyse sluiten hier duidelijk op aan. In deze marktanalyse komen goed werkende voorbeelden naar voren ten aanzien van *inspraak*, het *activeren* van jongeren en het hebben van *aandacht* voor hun wensen en behoeften. Zie voor meer informatie: 'Bijlage 1: Overzicht best practices uit sportbrede marktanalyse'.

Hockeyspecifiek (onderzoek KNHB)

De redenen om te beginnen met hockeyen verschillen niet tussen de hockeyers en ex-hockeyers. De belangrijkste redenen die ze aangaven zijn:

1. Iemand in eigen omgeving hockeyt ook;
2. Hij/zij wil graag een teamsport doen;
3. Hij/zij hoort van anderen dat het een leuke sport is.

De factoren die van invloed zijn op hockeybeleving zijn uitgevraagd in vier thema's: team, vereniging/trainer/coach en hockeyaanbod.

⁴ <https://www.allesoversport.nl/artikel/14-factoren-om-uitval-van-jongeren-in-de-sport-te-voorkomen/>

Team

Positief

Het team is samengesteld op basis van:

- Een gelijkwaardig niveau van de spelers
- De sfeer in het team
- Gelijkheid in inzet en motivatie

Negatief

Het team is onvoldoende samengesteld

- Een gelijkwaardig iveau van de spelers
- De sfeer in het team
- Gelijkheid in inzet en motivatie

In sommige regio's hebben verenigingen te weinig jongens om gelijkwaardige teams te kunnen vormen

Vereniging

Positief

Een goede sfeer op de vereniging doordat er leuke activiteiten worden georganiseerd

Een kwalitatief goede accommodatie met (bij voorkeur) watervelden

Negatief

Een tekort aan waardering, aandacht en betrokkenheid

Een gebrek aan evenredige aandacht voor de niet-selectieteams

Een oneerlijke en niet-transparante selectieprocedure

Trainer/Coach

Positief

Een passende trainer/coach die een sociale klik heeft met het team

Aandacht voor persoonlijke ontwikkeling

Aandacht voor de ontwikkeling van het team

Negatief

Geen trainer/coach

Geen passende trainer/coach die een sociale klik heeft met het team

Geen aandacht voor persoonlijke ontwikkeling

De deelnemers aan het onderzoek vinden de belangrijkste kwaliteiten van een trainer/coach:

1. Kan goed motiveren
2. Kan goed uitleggen
3. Is zelf een goede hockeyer
4. Vindt de juiste balans tussen positief coachen, ruimte voor plezier en streng zijn
5. Is benaderbaar

(Hockey)aanbod

Positief

Vaste trainings- en wedstrijdtijden

Extra/ander hockey- en sportgerelateerd aanbod dat wordt georganiseerd

Negatief

Geen flexibiliteit in aanbod en een weinig flexibele houding van de vereniging

Conclusie sportbehoeften 12 t/m 18 jarigen

Uit zowel het sportbrede als het hockeyspecifieke onderzoek blijkt duidelijk dat het sportaanbod moet passen bij de wensen en behoeften van 12- tot 18-jarigen. Het is daarom om met ze in gesprek te gaan en te bespreken wat zij belangrijk vinden.

Uit het sportbrede onderzoek komen vier factoren naar voren die bepalend zijn voor hun wensen en behoeften:

1. Een sportaanbod dat past bij zijn of haar intrinsieke motivatie;
2. De sociale omgeving;
3. Sportinterne factoren (het team, de vereniging, de trainer/coach en het aanbod)
4. Sportexterne factoren (zoals tijdsgebrek door school, bijbaantjes of andere hobby's)

Uit het hockeyspecifieke onderzoek wordt het belang van de sociale omgeving onderstreept. Veel kinderen gaan hockeyen doordat er iemand uit hun omgeving hockeyt of omdat ze van anderen hebben gehoord dat het een leuke sport is. Ook in de verdere sportloopbaan blijft die sociale component telkens terug komen.

In het hockeyspecifieke onderzoek lag de focus met name op de sportinterne factoren, namelijk: het team, de vereniging, de trainer/coach en het aanbod. Aandacht krijgen en mee mogen denken (bijvoorbeeld over de teamsamenstellingen) zijn daarbij terugkerende thema's, naast het eerder genoemde sociale aspect (sfeer in het team en op de vereniging, klik met trainer/coach). Veel van de genoemde aspecten die door de hockeyers en ex-hockeyers worden aangedragen, komen ook terug in de 14 tips die in het Europese onderzoek geformuleerd zijn. Zie voor meer informatie: 'Bijlage 1: Best practices uit sportbrede marktanalyse'.

Bij de focusgroepen is tevens specifiek uitgevraagd welke van de vier sportinterne factoren (het team, de vereniging, de trainer/coach en het aanbod) het meest van invloed is op de hockeybeleving van de spelers. Het team werd daarbij door alle teams als belangrijkste reden genoemd om te blijven hockeyen. De kwaliteit van de trainer/coach werd door de meerderheid op de tweede plek gezet.

Aanbevelingen voor verenigingen

Voor verenigingen kunnen we twee aandachtspunten benoemen om meer jeugdleden te krijgen en hen beter te voorzien in hun behoeften (deze twee zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden):

1. Aandacht voor werving en behoud
2. Aanpassen (hockey)aanbod & jeugdbeleid

1: Aandacht voor werving en behoud

Leden komen niet (meer) automatisch aanwaaien en blijven ook niet zomaar lid van een vereniging. Elk lid heeft zijn/haar eigen behoeften (vaak leeftijdsgerelateerd) en wil hierin gefaciliteerd en gehoord worden. Zie hiervoor ook tip 3 en 4 van de eerder genoemde lijst met tips uit het sportbrede Europese onderzoek. Tip 3: *Verbondenheid: geef jongeren het gevoel dat ze deel uitmaken van zowel een team, als van de club. Als zij zich geaccepteerd en veilig voelen, en warmte en genegenheid voelen, is de kans groter dat ze lid blijven.* Tip 4: *Positief leerklimaat: zorg ervoor dat wanneer jongeren zich inzetten, ze positieve feedback krijgen van (voor hen belangrijke) mensen zoals coaches, leeftijdgenoten of ouders. Het is voor de jongeren belangrijk dat de sportclub ieders bijdrage herkent en waardeert.*

Speel hier als vereniging op in. En dan niet – zoals dat vaak gebeurt- ad hoc, maar juist structureel. Bedenk passende wervingsacties en bevestig je leden naar hun behoeften en/of ga met ze in gesprek. Dit in lijn met tip 12 vanuit het Europees onderzoek: *Preventiebeleid: Richt het beleid van jouw club specifiek in op het voorkomen van sportuitval. Zorg dat je*

inzicht krijgt in de verschillende factoren die stoppen met sporten in de hand werken. En vraag ook aan de jongeren bij jouw club waarom ze blijven of vertrekken. Bedenk maatregelen, die je in het beleid kunt vastleggen. Weet dat uiteindelijk iedere jongere een ambassadeur is voor deelname en continue betrokkenheid bij sport en bewegen.

Jongeren gaven aan graag mee te willen mee praten over de volgende thema's:

- Sociale activiteiten
- Selectieprocedures en -criteria
- Trainings- en wedstrijdtijden
- Eigenschappen van trainer of coach

Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een jeugdraad. Zie voor meer informatie: 'Bijlage 1: Best practices uit sportbrede marktanalyse'.

2: Aanpassen (hockey)aanbod & jeugdbeleid

Uit het hockeyspecifieke onderzoek kwamen diverse factoren naar voren die bepalend zijn voor de hockeybeleving van jongeren. Door de positieve factoren te versterken en de negatieve factoren aan te pakken, kun je uiteindelijk meer tevreden jeugdleden aan je vereniging binden.

Mogelijkheden hiervoor zijn:

- Betrek jeugdspelers bij de wijze waarop de teams moeten worden ingedeeld.
- Zorg dat de aandacht en faciliteiten voor selectie- en niet-selectieteams goed in balans zijn. Krijgen breedtehockeyers een goede trainer/coach, speeltijd op het goede (water)veld, goede scheidsrechters? Krijgen ze de mogelijkheid om een betere hockeyer te worden en eventueel een selectieteam te behalen?
- Zorg voor een passende trainer/coach op een team. Bij voorkeur geen ouder, maar iemand die:
 - verstand heeft van hockey;
 - zorgt voor balans tussen teamontwikkeling en individuele ontwikkeling;
 - goed kan motiveren;
 - zorgt voor een passende balans tussen positief coachen en streng zijn;
 - een sociale klik heeft met het team.Bied deze trainers en coaches ook een opleiding aan en zorg voor verdere begeleiding.
- Stimuleer teamactiviteiten bij trainers en coaches. Wellicht is er een klein budget of het clubhuis beschikbaar?
- Bied vrijblijvend extra of andere vormen van hockey aan tijdens de niet-competitiemomenten. Denk hierbij aan clinics, specialisatietrainingen, zomertoernooien, instroomtrainingen, etc.
- Houd geblesseerde spelers betrokken bij het team en/of vereniging;
- Stel je flexibel op richting jeugdleden die naast hockey ook andere sporten beoefenen, studiedruk ervaren of andere hobby's beoefenen die veel tijd vergen. Zijn er bijvoorbeeld flexibele lidmaatschapsvormen mogelijk?
- Zorg voor eerlijke en transparante selectieprocedures.
- Toon waardering voor jongeren die een actieve bijdrage leveren op de vereniging.

Aanknopingspunten kunnen tevens gevonden worden in de tips van het Europese onderzoek:

- **Autonomie:** Geef jongeren genoeg keuzevrijheid tijdens het sporten én op de vereniging. Geef ze meer ruimte om zelf te bepalen wat ze gaan doen door eigen initiatieven te ontwikkelen. Laat ze ervaren hoe het voelt om te beslissen en om zich te uiten over wat ze ervan vinden. Dat helpt om ze (blijvend) enthousiast te maken voor sporten.
- **Zelfvertrouwen in eigen competenties:** Het is belangrijk dat jongeren vertrouwen hebben in zichzelf om uitdagingen in de sport aan te kunnen of om hun eigen gestelde doelen te bereiken. Daar kun je als vereniging aan bijdragen door de jeugdige spelers tijdens de trainingen bewust te maken van hun eigen kracht en competenties. Betrek ze bij de clubactiviteiten en stimuleer ze in hun bekwaamheid.
- **Efficiënte tijdsindeling:** Jongeren delen hun tijd graag efficiënt in, ook waar het sport betreft. Daar kun je als club rekening mee houden door activiteiten op geschikte en

flexibele tijden te organiseren. Stem af hoeveel tijd nodig is voor deelname aan clubactiviteiten. En stem wat je vraagt aan tijd ook af op het niveau waarop jongeren deelnemen (recreatief niveau, gevorderd niveau, topniveau). Wees je bovendien bewust van de hoeveelheid tijd die jongeren besteden aan andere activiteiten zoals huiswerk, school en bijbanen.

- *Duidelijke verwachtingen:* Jongeren hebben verschillende verwachtingen, afhankelijk van leeftijd, geslacht, cultuur en sociaaleconomische status. Het is goed voor een club om hier rekening mee te houden, want dat zorgt naast realistische verwachtingen ook voor een positieve houding van jongeren naar de club toe. Zorg er dus voor dat de jeugdige spelers begrijpen wat zij kunnen verwachten als ze lid worden en lid zijn van jouw vereniging. Dat geldt zowel op fysiek, sociaal als op mentaal vlak: bijvoorbeeld hoe intensief is de training, welke rol spelen de jongeren in een team, wat verwacht de club van hen?
- *Clubwaarden:* Voor jongeren is het belangrijk het belang en nut van sport te begrijpen. De redenen voor jongeren om te gaan sporten kunnen overigens heel verschillend zijn. Welke waarden straalt jouw vereniging uit? Benadruk je competitie, of juist gezelligheid? Hoe belangrijk maak je gezonde leefstijl, en welke nadruk leg je op de vaardigheden die jongeren leren door sport, zoals samenwerken en discipline? Ga daarover in gesprek met jouw (potentiële) jeugdleden.
- *Relatie tussen coach/trainer en sporter:* Jongeren hebben behoefte aan een effectieve en positieve relatie met hun coach of trainer. Met als basis wederzijds begrip en respect, eerlijkheid, steun en samenwerking. Dit vergroot hun intrinsieke motivatie om te blijven sporten.
- *Gevarieerd sportaanbod:* Laat jongeren deelnemen aan sportactiviteiten waaraan zij plezier beleven op het niveau waarbij zij zich het prettigst voelen, zoals competitief of recreatief niveau. Bied jongeren – als het kan – verschillende mogelijkheden aan: verschillende niveaus, variatie in training, vernieuwende oefeningen en spelen in competities. Speel in op trends.

Bovenstaande ideeën zijn uiteraard slechts een deel van de mogelijkheden. Om verenigingen meer handvatten te bieden, gaat de KNHB een toolkit ontwikkelen waarmee verenigingen aan de slag kunnen. Deze toolkit zal onder andere bestaan uit: best practices en een handleiding voor het zelf organiseren van jeugdsessies met de doelgroep om zodoende op diverse vraagstukken de mening van jeugdleden kunnen peilen.

Bijlage 1: Overzicht best practices uit sportbrede marktanalyse

Thema 1: Laat jongeren activiteiten voor hun leeftijdsgenoten organiseren

WhoZnext

WhoZnext is een initiatief van Team Sportservice om jongeren actief bij de sportvereniging te betrekken (en te behouden). Team Sportservice organiseert daarom starttrainingen op sportverenigingen die zich daarvoor aanmelden. Deze starttrainingen zijn bedoeld voor teams van vijf tot acht jeugdleden die twee jaar lang activiteiten gaan organiseren voor hun eigen leeftijdsgenoten.

Roeivereniging Nautilus (RV Nautilus)

Ook RV Nautilus gelooft in de kracht van 'betrekken en verantwoordelijkheid' en geeft haar jeugdleden elke donderdag de vrije hand. Jongeren kunnen zich daarvoor opgeven en komen dan in de commissie hiervoor. Zodoende is het clubhuis één avond per week volledig voor de jeugd. Zij bepalen de activiteiten en regelen de organisatie ervan. Ze krijgen budget van het bestuur, koken en eten met elkaar en organiseren diverse andere activiteiten zoals filmavonden, kerstgala's en conditietrainingen.

Tennisvereniging Tie-breakers (TV Tie-breakers)

TV Tie-breakers heeft een Jeugdraad opgericht om jeugdleden te binden. Deze jeugdraad bestaat uit zes jeugdleden tussen de 12 en 18 jaar en een senior lid dat de kinderen begeleidt en zorgt voor de basisstructuur. Deze jeugdraad is verantwoordelijk voor het organiseren van een aantal activiteiten en is een alternatief voor de Jeugdcommissie (waar geen jongeren, maar alleen ouders van jongeren inzaten).

IJscub Haarlem

Ook IJscub Haarlem geeft de jeugd de verantwoordelijkheid voor het organiseren van jeugdactiviteiten, met het idee dat de activiteiten dan beter aansluiten bij de belevingswereld van jongeren en de jeugd tegelijkertijd verbonden blijft met de club.

SC Rouveen

SC Rouveen heeft een schaduwbestuur met jeugdleden aangesteld. Dit schaduwbestuur organiseert met name (sociale) activiteiten buiten de sport om, maar mag ook meedenken met plannen over de nieuwbouw van de accommodatie etc. door af en toe in gesprek te gaan met het reguliere bestuur.

Leidsch Oegstgeester Hockeyclub (LOHC)

LOHC organiseert veel sociale activiteiten (ook buiten de sport om) waarbij vooral de jongeren zelf organisatorische taken krijgen, in de vorm van een jeugdbestuur dat hier verantwoordelijk voor is.

Thema 2: Luister naar de mening van jongeren en laat ze meebesturen

KNVB - Jeugdraad

De KNVB is begonnen met een nieuw initiatief: de Jeugdraad. Het doel hiervan is om in gesprek te gaan met jongeren, erachter te komen wat ze precies drijft en zo ook bestuurders van de toekomst op te leiden. De Jeugdraad bestaat uit 11 jongeren. Jongeren die erin willen deelnemen kunnen zich opgeven en 'solliciteren'. De leden van de KNVB Jeugdraad geven o.a. advies over campagnes, laten de stem van jongeren horen aan de KNVB en helpen mee tijdens evenementen.

KNHS (Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie) - Young Leaders Program

De KNHS heeft een programma ontwikkeld voor jongeren om te werken aan hun eigen ontwikkeling en om actief en meer betrokken te worden bij hun vereniging. De jongeren die aan dit programma meedoen voeren op hun vereniging o.a. vrijwilligerstaken uit om op die

manier te leren wat er komt kijken bij het runnen van een bedrijf/vereniging op verschillende niveaus:

- * Niveau 1 – Helpen;
- * Niveau 2 – Het uitvoeren van taken (o.a. ook lesgeven);
- * Niveau 3 – Organiseren;
- * Niveau 4 – Besturen

Competenties worden ontwikkeld d.m.v. verschillende gethematiseerde activiteiten. Deelnemers gaan twee maanden met een thema aan de slag. Jongeren ontwikkelen zo zichzelf, creëren meer binding met de vereniging en neem veel werk uit handen van vrijwilligers. Naast actief bezig zijn op de vereniging nodigt de hippische bond de jongeren ook uit om kennis en ervaring op te doen op grote regionale/landelijke evenementen. Als verenigingen het Young Leaders Program willen opstarten organiseert de KNHS een introductiebijeenkomst en krijgt de vereniging een begeleidende coach (geschoold door KNHS en NOC*NSF).

VV Geuzenmiddenmeer - Jeugd-ALV

Voetbalvereniging Geuzenmiddenmeer onderschrijft het belang van luisteren naar de jeugd door een jeugd-ALV te organiseren in de vorm van een middag waarop alle jongeren die willen naar de club mogen komen om het te hebben over onderwerpen die spelen, zoals: hoe vaak wil je trainen; wat voor activiteiten vind je leuk; wat vind je van het aanbod in de kantine etc.. De focus ligt daarbij niet op het nemen van beslissingen, maar wel op het horen van de visie en mening van jeugdleden.

VV Loenermark - Jeugdspelersraad

Voetbalvereniging Loenermark heeft een vergelijkbaar initiatief opgezet. Zij organiseren echter geen bijeenkomst voor alle jongeren, maar hebben ervoor gekozen een Jeugdspelersraad op te richten met een vertegenwoordiger uit elk jeugdteam (gekozen door de teams zelf). Deze Jeugdspelersraad spreekt vier keer per jaar met de voorzitter van de jeugdcommissie om lopende zaken door te nemen.

VV Kolping Boys - Jeugdbestuur

Ook voetbalvereniging Kolping Boys is aan het experimenteren met het geven van meer inspraak aan jeugdleden door middel van een Jeugdbestuur: dit Jeugdbestuur, bestaande uit zeven (gekozen) Jeugdspelers zal gaan meedenken over het beleid en veel samenwerken met het hoofdbestuur.

NOC*NSF

Ook NOC*NSF geeft het belang aan van praten met de jeugd, ze vragen naar hun motieven, meningen en wensen en ze vooral ook verantwoordelijkheid geven. De uitvoering hiervan kan volgens hen bijvoorbeeld plaatsvinden in de vorm van een Jeugdcoördinator, Jeugdvisie en/of een Jeugdbeleidsplan.

Thema 3: Organiseer speciale evenementen met een combinatie van sport en entertainment

Nevobo - De Ultimate Vollex Xperience (UVX)

De Nederlandse Volleybalbond (Nevobo) heeft een speciaal volleybalaanbod voor jongeren van 12-18 jaar: de Ultimate Volley Xperience (UVX). Hierbij worden er door het hele land speciale events georganiseerd voor zelfgemaakte teams van vier spelers op vrijdagavond op bijzondere locaties waarbij het gaat om een combinatie van volleybal in kleine teams maar ook om de sociale activiteiten eromheen. UVX is een samenwerkingsverband tussen de Nevobo, gemeenten en lokale verenigingen.

KNLTB - Funmasters

Ook de KNLTB organiseert een speciaal programma voor de doelgroep 'jongeren van 13-17 jaar' in samenwerking met haar verenigingen: Funmasters. Dit is een evenement met een combinatie van tennis, muziek en activiteiten die jongeren aanspreken. Verenigingen kunnen

zich opgeven om mee te doen. De KNLTB helpt de verenigingen dan met het organiseren, promoten etc.

NOC*NSF

Ook NOC*NSF geeft in de vorm van een rapport aan dat sportverenigingen altijd op zoek moeten naar de combinatie tussen entertainen en (gericht) trainen, resulterend in de term: de entertrainer. Op zoek naar de juiste balans tussen entertainment en sportinhoudelijk aanbod is volgens NOC*NSF voor jongeren van zeer groot belang.

Thema 4: Aandacht voor goed aanbod, sportfaciliteiten en technisch kader

Sportservice Zwolle

Sportservice Zwolle heeft onderzoek laten doen naar uitval onder jeugdvoetballers in Zwolle en kwam tot de conclusie dat één van de belangrijkste focuspunten voor het binden van jongeren is dat een vereniging beschikt over goed opgeleide trainers die jongeren beter maken, een goede staat en gebruik van de accommodatie en een goede verhouding in de aandacht voor top- en breedteteams. Deze aspecten zijn tenslotte de kern van de sportvereniging.

Leidsch Oegstgeester Hockeyclub (LOHC)

LOHC heeft speciale aandacht voor het binden van jeugdleden. Het belangrijkste punt hierin is volgens hen dat het aanbod, de sportfaciliteiten en het technisch kader dik in orde moeten zijn. Het blijft tenslotte een sportclub, dus de aanwezigheid van goed opgeleide trainers en coaches is van groot belang om jongeren enthousiast, actief en betrokken te houden.

Thema 5: Aandacht voor teamsamenstellingen

VV Foreholte

Volgens voetbalvereniging Foreholte is het uiterst belangrijk om veel aandacht te besteden aan de teamsamenstellingen. VV Foreholte probeert daarbij in de (oudere) breedtejeugd vooral om teams zo veel mogelijk bij elkaar te houden. 'Voetballen met mensen die je al heel lang kent bevordert de sfeer en zorgt ervoor dat jongeren niet willen stoppen', is de visie.

Leidsch Oegstgeester Hockeyclub (LOHC)

De Leidsch Oegstgeester Hockey geeft spelers in de B- en A-jeugd veel vrijheid in het samenstellen van de teams. Gebaseerd op het gegeven dat hockeyen met vrienden op die leeftijd voor velen heel belangrijk is.

Thema 6: Geef jongeren een eigen hoekje in het clubhuis

Koninklijke Nederlandse Schaatsbond (KNSB)

De KNSB raadt haar verenigingen aan om jongeren te binden door ze een eigen hoek in het clubhuis te geven waar ze bijvoorbeeld kunnen gamen, hun telefoon kunnen opladen en kunnen bijkomen op zitzakken/banken etc. 'Laat ze het volledig zelf inrichten zodat ze zich er helemaal thuis voelen en er graag komen' is het idee.

Thema 7: Laat de jeugd de jeugd trainen en coachen

Hockeyclub Naarden (HC Naarden)

Hockeyclub Naarden bindt jongeren door jeugdleden in te zetten als trainer en coach voor eigen leden en dit ook echt te stimuleren. Zo geven zij de jeugd een belangrijke rol binnen de vereniging en zorgen ze voor een gevoel van verbinding met elkaar en met de club. Deze jongeren dienen daarnaast als rolmodel voor de jongere spelers.

Thema 8: Stel een jeugdbeleidsplan op

Koninklijke Nederlandsche Roeibond (KNRB)

Ook de KNRB besteedt aandacht aan het thema 'jeugd werven, motiveren en behouden' door haar verenigingen te stimuleren een jeugdbeleidsplan op te stellen, zodat verenigingen bewust bezig zijn met nadenken over de manier waarop je het best met de jeugd om kan gaan.

Thema 9: Onlinevoorzieningen

KNRB

Daarnaast benoemt de KNRB de onlinemogelijkheden die verenigingen kunnen inzetten om beter met hun jeugd om te gaan, zoals bijvoorbeeld het gebruik van een website voor het maken van duidelijke (groeps)afspraken (bijvoorbeeld mysportsplanner.nl) omdat duidelijkheid belangrijk is voor jongeren en het inzetten van een aparte jeugdwebsite (of deel van de website/app).